

OUVERTURE DU COLLOQUE - OPENING VAN HET COLLOQUIUM

PAR

Erik FRANCKX

PROFESSOR V.U.B.
ET CHARGÉ DE COURS U.L.B.

Het is me een waar genoegen U hier vandaag in het toch wel prestigieus kader van het Egmontpaleis te mogen begroeten uit naam van de organisatoren van dit colloquium, met name de centra internationaal recht van de Université Catholique de Louvain, de Université Libre de Bruxelles en de Vrije Universiteit Brussel. Dit initiatief is een ware joint-venture geworden tussen universiteiten niet alleen gelegen aan weerszijde van de taalgrens maar ook behorende tot verschillende strekkingen. Het feit dat we U hier vandaag te woord kunnen staan getuigt van het welslagen van dit initiatief, ook al bleek meer dan eens dat typisch Belgische toestanden dergelijke organisatie zeker niet vergemakkelijken. Dat heeft allemaal echter te maken met de vorm. Komen we nu tot de substantie.

L'entrée en vigueur de la Convention des Nations Unies sur le droit de la mer, signée le 10 décembre 1982 à Montego Bay, Jamaïque, semblait pour les organisateurs une occasion opportune de mettre en lumière quelques aspects de ce document important. Afin d'englober toute importance de cette convention, il me semblait indiqué de consulter l'ouverture de la 17e Law of the Sea Institute Conference, tenue à Oslo en 1983, ayant cette Convention de 1982 comme thème central. Je cite : « The completion of this convention is the culmination of the longest, largest and most ambitious collective effort ever undertaken... ». A vrai dire, il ne manque pas des superlatifs. De plus, cette convention établissait un record dans l'histoire diplomatique : Pas moins de 119 signatures furent apposées à cette convention dès le premier jour où ce traité était ouvert à la signature. Jamais auparavant un appui aussi massif n'avait été manifesté.

Maar zoals éénieder weet die met internationaal recht begaan is, bestaat er een fundamenteel verschil tussen het ondertekenen van een internationaal verdrag en de inwerkingtreding ervan. Deze periode is voor het Verdrag van 1982 een echte lijdensweg gebleken. Indien de 4 Conventies inzake het zeerecht van Genève uit 1958 enkel de ratificatie van 25 % van de 86 deelnemers vereiste voor inwerkingtreding, dan vereiste het Verdrag van 1982 de ratificatie van ongeveer 36 % van de 159 deelnemers voor inwer-

kingtreding. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat in vergelijking met de 4 zeerecht verdragen van 1958, die gemiddeld ongeveer 6 jaar nodig hadden om in werking te treden, deze periode voor het Verdrag van 1982 ongeveer dubbel zo lang is gebleken. Op 16 november 1993 was het dan eindelijk zo ver en werd het vereiste aantal ratificaties, met name 60, bereikt. Maar dit was in feite maar een pyrrus-overwinning voor het verdrag. Indien men immers de samenstelling van deze 60 ratificaties ging ontleden dan moest men constateren : Primo, dat het allemaal landen waren die tot de Groep van 77 behoorden, secundo dat, op enkele uitzonderingen na, sommige van de kleinste en meest onderontwikkelde landen deel uit maakten van deze groep, en tertio in beginsel geen zeevaartmogendheden te vinden waren in deze groep. Dit had voornamelijk te maken met het feit dat vele landen, waaronder België, zich niet konden verzoenen met de inhoud van deel XI van het Verdrag van 1982, met name het gebied (d.w.z. het juridisch regime van de zee- en oceaانبodem en de ondergrond ervan gelegen voorbij de grenzen van de nationale rechtsmacht). Met de inwerkingtreding in het verschiet, heeft men dan een verhoogde diplomatieke activiteit kunnen waarnemen. Deze onderhandelingen, op gang gebracht door de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, hebben uiteindelijk geleid tot een compromis oplossing zodoende dat op de dag dat het Verdrag van 1982 in werking is getreden, met name de 16^e van deze maand, de kans reëel is dat het inderdaad zal uitgroeien tot een algemeen aanvaard multilateraal verdrag dat het juridisch regime regelt dat van toepassing is op zo'n ¾ van onze planeet. Of om het met woorden van Jens Eversen te zeggen : « A Modern Constitution for Ocean Space ».

Autour de cet élément central, les organisateurs ont visé la mise en évidence de trois niveaux différents. D'abord le cadre dans lequel cette convention s'est réalisée, c'est-à-dire les Nations Unies. Il est évident que le droit de la mer a joué un rôle important dans l'histoire de cette organisation. Nous sommes à ce titre extrêmement enchantés de la présence parmi nous de J.P. Lévy, Directeur de la Division des affaires maritimes et du droit de la mer, Bureau des affaires juridiques, des Nations Unies. On ne peut également pas laisser passer inaperçu le rôle de l'Union européenne, étant exclusivement compétente pour certains sujets traités dans la dite convention. Ici aussi, nous sommes spécialement reconnaissants de la présence de G. Garzon, le Jurisconsulte du Parlement européen. Néanmoins, comme vous pouvez le déduire de la dénomination de ce colloque, l'accent principal de cette journée d'étude, est mis sur la pratique de l'Etat Belge. De crainte d'oublier certaines personnes qui ont bien voulu prêter leur coopération, je suis persuadé de pouvoir dire qu'il s'agit réellement d'un groupe représentatif, étant intéressé à ce problème. Les organisateurs tiennent aussi à les remercier de leur aide et de leur engagement que nous avons fort appréciés.

Tenslotte zou ik aan deze verwelkoming nog een persoonlijke noot willen toevoegen. Na het fiat te hebben verkregen van de mede-organisatoren zou ik dit colloquium persoonlijk speciaal in teken willen stellen van het afscheid van Prof. Frans De Pauw als gewoon hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel. Dit geschiedde eind vorig academiejaar. Uit de ruime waaier van onderwerpen die Prof. De Pauw in zijn lange loopbaan aan de universiteit heeft gedoceerd, heeft het zeerecht altijd een speciale plaats ingenomen. En ik zou er durven aan toevoegen, dat dit vak misschien wel zijn voorkeur heeft weggedragen. Het onderwerp van het proefschrift waarop hij in 1961 tot geaggregeerde voor het hoger onderwijs promoveerde ging dan ook in die richting : *Het Mare Liberum van Grotius en Pattijn*. Desalniettemin was het uitgerekend dit vak dat Professor De Pauw in 1990 belangloos aan mij afstond nadat ikzelf het jaar voordien mijn doctoraat had verdedigd. Ik ben U hiervoor zeer erkentelijk. Moge mijn bijdrage bij de totstandkoming van dit colloquium U als een soort afscheidsgeschenk bijblijven. Aangezien het zeerecht-aspect van Uw onderwijsopdracht in andere huldevieringen niet aan bod komt, hoop ik hiermee een zekere lacune te hebben opgevuld.

Vooraleer officieel van start te gaan houden de organisatoren eraan zowel het Belgisch Genootschap voor Internationaal Recht als het Ministerie van Buitenlandse Zaken te danken voor hun ondersteuning van dit initiatief. Het ter beschikking stellen van het Egmontpaleis voor deze gelegenheid wordt door de organisatoren, en zonder twijfel ook deelnemers aan deze conferentie, op zijn juiste waarde geschat.

Sans abuser plus longuement de votre patience, je cède volontiers la parole au Professeur Jean Salmon, Professeur à l'Université Libre de Bruxelles, chargé de la présidence de la session matinale.